

**AYTUÇ
ALTINDAL**

**SİYASAL KÜLTÜR
VE YÖNTEM**

DESTEK YAYINLARI: 1102

ARAŞTIRMA: 260

AYTUNÇ ALTINDAL / SİYASAL KÜLTÜR VE YÖNTEM

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştı
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2019 (2.000 Adet)

3. Baskı: Şubat 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-578-6

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi
No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

**AYTUÇ
ALTINDAL**

SİYASAL KÜLTÜR VE YÖNTEM

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	9
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASAL KÜLTÜR NEDİR?	13
Eleştirel Yaklaşım.....	40
Bazı Kültür Tanımları.....	43
Bir Kültür Tanımına Doğru.....	50
Siyasal Derken.....	71

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM	81
A) Ön Bilgiler.....	81
Ortaçağda Realizm ve Nominalizm Tartışmaları.....	88
Ockham/Hayatı.....	96
Ockham/Görüşleri.....	99
Hegel ve Yöntem.....	108
Yöntem ve Yöntembilim.....	117
Yöntem ve Siyasal Kültür.....	124
Öneriler ve Sonuçlar.....	138

AÇIKLAMALAR VE NOTLAR.....	153
----------------------------	-----

YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	177
-----------------------------	-----

AD VE KONU DİZİNİ.....	183
------------------------	-----

“İnsanların cemiyetler halinde yaşayarak imar ettikleri yerlerde hayat seviyesinin yüksekliği ve alçaklığı, nimet ve servetin azlığı ve çokluğu ÷lkelerin bayındırlığına, istihsalin azlığına ve çokluğuna tabidir. Her kazanç ve sermaye birikimi insan emeğiyle sağlanır. Kazanç sanayi vasıtasıyla elde edilirse bu kazancın emek sarf etmeyi icap ettirdiği bellidir. Hayvandan, bitkiden ve madenlerden istifade suretiyle kazanç temin edilirse, bunun da insan kuvvetiyle ve emek sarf etmekle olacağı meydandadır. Emek sarf edilmeden bir Őey elde edilemez ve faydalanmak imkânı hasıl olmaz.”

Mukaddime, İbn Haldun (1377)

GİRİŞ

Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bir grup ABD’li bilimadami tarafından 1950’lerde başlatılan “Siyasal Kültür” tezinin açıklaması ve eleştirisi ile tarafımızdan önerilmekte olan “Siyasal Kültür” kavrayışının tanıtılması yer almaktadır, ikinci bölümde ise nasıl bir araştırma yöntemi uygulandığı karşılaştırmalı olarak açıklanmaktadır.

“Siyasal Kültür” tezini Toplumbilim’de ilk kez dünya çapında gündeme aldırılmış olan Batılı bilimadamları seçtikleri az sayıda ülkeyi –bu meyanda Türkiye’yi de– ele alarak özellikle son yirmi yılda birçok inceleme ve araştırma yayımlamışlardır. Türkiye’yi çok yakından ilgilendirmesi gereken bu tez, ne yazık ki, birkaç “aktarmacı” değerlendirme dışında hemen hiç dikkate alınmamış, hatta belki de söz konusu tezin varlığı bile bilinmemiştir. Oysa, diğer birçok değerlendirmenin yanı sıra, örneğin son on on beş yılda Türkiye ile Japonya arasındaki benzerlikleri ilk vurgulayanlar ve bir anlamda Türkiye’ye Japonya modelini sunanlar işte bu “Siyasal Kültür”cü kadro olmuştur.

“Siyasal Kültür”ün nesnel bir eleştirisi ise Türkiye’de hiç yapılmamıştı, Avrupa’da da münferit bazı çalışmalar dışında yok da.

Kitabın birinci bölümünde özellikle “Siyasal” ve “Kültür”den ne anlaşılması gerektiği üzerinde duruldu. Yeni bir Kültür tanımını ve anlayışı oluşturulmaya gayret edildi. Amaç, “Kültür” ile insan “Emeği” arasındaki doğrudan bağı sergileyebilmek ve

bunun Kültür'ün olmazsa olmaz (sine qua non) önkoşulu olduğunu vurgulamaktı. “Kültür'ün Diyalektiği” denebilecek bu tür bir yaklaşım Türkiye’de olduğu kadar Batı Avrupada da ilk kez denenmektedir.

Bu araştırmayı hazırlarken Türkiye’de münhasıran bu konuya ilişkin yapılmış hiçbir araştırma olmadığı için tam anlamıyla sıfırdan başladım. Uzun bir süre yurtdışındaki kaynakları olabildiğince taradım. Nasıl bir eleştiriye gereksinildiğini ve bunun nasıl bir yöntemle yapılabileceğini bulabilmeye gayret ettim. Bu çalışmalar yıllarca sürdü. Sonuçta ortaya yaklaşık üç yüz sayfalık bir kitap çıktı. Nedir ki kitabın tümüyle yayımlanabilmesi hem inanılmaz ölçülerde artmış olan maliyet giderleri hem de okurun onca meçhul bir konudan muhtemelen esirgeyebileceği ilgisi göz önünde tutulduğunda, olanaksızdı. (Buna bazı muhtemel hukuki kısıtlamalar da eklenebilir.) Dolayısıyla ki, kitap ister istemez daraltıldı. Ama bu daraltma kitapta anlatılmak istenilene müteallik değildir; daraltma sadece örneklemelerde yapılmıştır. Şöyle ki, geniş çalışmada en az beş örnekle gösterilmiş olan bir olgu, burada tek ya da iki örnekle sunulmuştur. Eğer kitap ve burada anlatılan “kavrayış” okur tarafından benimsenirse –ya da ilgi görürse– gelecekte daha ayrıntılı genişletilmiş yeni bir baskı yapılabilir.

Yöntem bir ve her araştırmacı için vazgeçilmez yol göstericidir. Belirli bir yöntemden veya aralarında bağlantılar olan çeşitli yöntemlerden yararlanmamış araştırmacı yoktur dense yeridir. Ancak yöntem sadece ve mutlaka “araştırmacı” için var değildir. İnsanlar hayatın her alanında bazı durumlarda isteyerek ve bilerek, bazen de öykünme saikiyle yöntemden yararlanırlar. Nedir ki bir yöntemi “özümseyerek” uygulamak ile “öykünerek” uygulamak farklıdır. Burada, elden geldiğince birinci tavır izlendi, öykünmecilikten kaçınıldı.

Yöntemle ilgili bölümde özellikle “Özdeşlik” ve “Birlik” üzerinde duruldu. Bundan amaçlanan, Türkiye için görece olarak yeni sayılabilecek olan “Nesnel Gerçeklik” tanımına açıklık kazandırabilmektir. Bu meyanda “Gerçeklik” fikrinin tarihsel gelişimi de, daha ayrıntılı bir anlatımla ele alındı. Özellikle ortaçağdaki “Realizm ve Nominalizm” tartışması vurgulandı. Bilebildiğim kadarıyla bu tartışma Türkiye’de ilk kez siyasal, kültürel bir olgu olarak gündeme getirilmektedir. Ayrıca, indirgemeci tavrı sergileyebilmek amacıyla yine Türkiye somutundan seçilen bir konu ele alındı. Bu, Batı’daki “Secularism” ile Türkiye’deki “Laiklik” anlayışlarıdır. İkisi arasındaki “Fark” a Türkiye’de ilk kez bu kitapta dikkat çekilmektedir.

Son olarak, kitapta kullanılan “Dil”le ilgili bir açıklamanın yapılması gerekiyor. Türkiye’deki araştırmacılar için “Dil” büyük bir sorundur. Sınırlı Türkçe ile 300-400-500 bin kelimelik diller yorumlanamıyor, ne yazık ki. Öte yandan, bambaşka üretim tarzlarında oluşmuş “kavram” ve “deyimler” in Türkçe karşılıkları da, tabiidir ki, bulunamıyor. Bunlara birkaç örnek olarak Ethos, Habitat, Sociocentrism’i gösterebilirim. Tabii, başkaları da var. Bunları Türkçeye nasıl çevirmek gerektiğini, çok düşünmeme rağmen, bulamadım. Dolayısıyla da, açıklamalar yazarak anlatabildim. Yine de, örneğin “Sociocentrism” i “Toplum-bizmerkezcilik” diye vermenin yeterli olamayacağı kanısındayım. Çünkü buradaki “Biz” i “bağlı olunan toplumsal katman” olarak okumak gerekiyor. Sociocentrism’i, bilerek bilmeyerek savunan kişi için, “Toplum” da kendi “Biz” inin “üstünlüğü” nün geçerli olması gerekiyor. Dolayısıyla, “Toplum” derken “Biz” in üstünlüğünü kabul eden ve onun değerlerinden sorumlu olması gereken toplum anlaşılıyor. Bu da, özellikle bazı çevrelerde “Halk” ve “Halkımız” olarak ortaya çıkıyor. Ama Batı’da Sociocentrism “Halk” kadar geniş bir çevreye dağılmaz, sınırlıdır. Oysa birçok ülkede, ilginçtir ki, kapsamı daha genişlemiş durumdadır.

Özetle, “Dil” bakımından Türkiye’deki Kültürel Dil’i kullanmaya gayret ettim. Okur zaman zaman bazı kavramların karşılıkları için sözlüklere bakmak zorunda kalabilir. Ama bu kadarcık bir zahmete de umarım severek katlanacaktır. Orta boy oylumlu bir kitabı hazırlayabilmek için yıllarca uğraşmış bir yazarın, okurlarından bu kadarcık bir dileği de olabilir sanıyorum.

İlk kez yapılan çalışmalar daima büyük zorluklarla ortaya çıkarlar. Dolayısıyla da, istenilmeyen hataları da olur. Kuşkusuz bu kitapta da bazı hatalar vardır. Dileğim bunların esasa ait olmamalarıdır. Yine de, tersine ikna edilmeye dek, bu kitapta ki tüm görüşleri savunmayı sürdüreceğim kesindir.

Kitaba emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 15 Kasım 1982

A. Altındal

BİRİNCİ BÖLÜM

SIYASAL KÜLTÜR NEDİR?

Kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla, “Siyasal Kültür” tanımını dünyada ilk kullanan Amerikalı bilimadamı Gabriel A. Almond’dur.¹ Bu yaklaşım daha sonra Amerikan sosyoloji/toplumbiliminde yavaş yavaş kendine bir yer edindi.² 1965’te Princeton Üniversitesi, Lucian W. Pye ve Sidney Verba öncülüğünde *Siyasal Kültür ve Siyasal Gelişim* başlıklı bir kitap yayımladı.³ Bu kitapta Amerikan toplumbiliminin, bazıları kendi alanlarında uzmanlaşmış olan ünlüleri de birer tebliğ ile yemliyordular.⁴ Siyasal Kültür kavrayışıyla hazırlanmış, Türkiye özelini irdeleyen en yakın tarihli çalışma ise, şimdilik, C. H. Dodd’un, *Türkiye’de Demokrasi ve Gelişim* başlıklı kitabıdır.⁵ Türkiye’de Amerikan toplumbiliminin Siyasal Kültür kanadının görüşlerini savunan az da olsa bazı bilimadamları ve yazarlar vardır – ki bilebildiğimiz kadarıyla, bunlara ilk örnek Prof. Özer Ozankaya’dır.⁶

Nedir Siyasal Kültür ve Amerikan toplumbiliminin bu kanadı, bu terimden ne anlamaktadır? Bu bölümde, bu soruları açmaya çalışacağız. Özellikle Almond, Verba ve Pye üçlüsünü ele alacağız.⁷ Günümüzde sadece ABD’de değil, tüm Batı kapitalist sisteminde benimsenmekte olan Siyasal Kültür tezinin temellerini atan şahıslar olarak bu üçlüyü düşünmek, sanırız, hatalı olmaz.

Ama Siyasal Kültür derken, söz konusu Amerikan toplum-bilimcilerinin anladıkları Siyasal Kültür'ü mü anlıyoruz? Kesin karşılığı hayır. Aynı kelimelerden oluşmasına rağmen, Siyasal Kültür derken biz, en kısa deyişle, bir yöntem farklılığını vurguluyoruz. Kavramlara (örneğin Kültür ve Siyasal) yüklediğimiz anlamlar da onlarınkinden farklı. Kısacası, biz, Siyasal Kültür'den onların anladıklarını anlamıyoruz.

Bu kısa girişten sonra söz konusu bilimadamlarının Siyasal Kültür'den ne anladıklarını sergilemeye geçebiliriz.

Siyasal Kültür derken neyi kastettiklerini, bu yaklaşımın kurucusu Gabriel Almond ve Verba şöyle açıklıyorlar:

“Bir toplumun siyasal kültüründen söz ederken, o toplumun tüm nüfusunun duyuş, düşünüş ve değerlendirişlerinde içselleştirilmiş olan siyasal sistemi kastediyoruz.”⁸

Yazarlar bu terimi niçin benimsemiş olduklarını da şöyle anlatıyorlar:

“Siyasal kültür terimini kullanımımızın iki nedeni var. İlkin, eğer siyasal ve siyasal-olmayan tavırların ve gelişim örneklerinin arasındaki ilişkileri araştırıyorsak, aralarındaki sınır bizim terminolojimizin gösterdiği kadar keskin olmasa bile, öncekini sonrakinden ayırmak zorundaydık. Böylelikle ki, siyasal kültür terimi münhasıran siyasal yönelimlere (political orientations) –siyasal sisteme ve onun çeşitli parçaları karşısındaki tavırlara ve kişinin sistem içindeki rolüne ve tavrına– tekabül eder. Siyasal kültürden iktisadi kültür veya bir dinsel kültürden söz eder gibi söz ediyoruz. O, özel bir toplumsal nesnelere ve süreçler dizini karşısındaki yönelimler dizisidir. Ama başka bir özel kavram yerine siyasal kültürü

seçişimizin (bir nedeni de) bunun, antropoloji, toplumbilim ve psikolojinin yaklaşımlarını ve kavramsal çerçevelerini bize kullandırabilir olmasıdır.”⁹

Yazarlar, Siyasal Kültür terimini, “ulusal karakter” yerine yeğlediklerini¹⁰ de ekliyorlar. Kendi incelemelerinin, özel olarak büyük ölçüde son yirmi beş yılda (1963’e göre) geliştirilmiş olan “culture personality” ve “psychocultural approach/yaklaşım” tezlerinden etkilenmiş olduğunu vurguluyorlar.¹¹

Yazarlar “Siyasal”dan ve “Kültür”den ne anlıyorlar?

“Siyasaldan ne anladıkları kesin çizgilerle çizilmiş değil. Ama, Kültür kavramını hangi anlamda kullandıklarını altı çizili olarak belirtiyorlar. Buna göre, Kültür’ü burada birçok anlamından sadece biriyle, ‘toplumsal nesnelere müteveccih/yönelik psikolojik yönelim’ olarak anlıyor ve kullanıyoruz.”¹²

Yazarların benimsemiş oldukları bu Kültür tanımının altını biz de çizmek zorundayız. İleride Kültür’den ne anladığımızı belirtirken, bu tanıma yine başvuracağız.

Yazarlar Siyasal’dan ne anladıklarını¹³ tam olarak açıklamak ihtiyacı duymamışlar ama, “siyasal yönelim tiplerini” nasıl tanımladıklarını ve sınıflandırdıklarını göstermişlerdir. Buna göre:

“Bizim siyasal yönelim tiplerini tanımlayış ve sınıflandırdığımız, Parsons ve Shils’in çizgisini izler. Yönelim, (karşılıklı) ilişkilerin ve nesnelere içselleştirilmiş görünümüne/veçhelerine tekabül eder. (...) Siyasal yönelimin nesnelere sınıflandırırken ‘genel’ siyasal sistemden yola çıkıyoruz. Burada sistemi bir bütün kabul ediyoruz. Buna, yurtseverlik ve yabancılaşıma, ulusların ‘iri’ ya da ‘küçük’, ‘güçlü’ ya da ‘zayıf’

*olmaları gibi düşünişler ve değerdendirmelerle, siyasa (polity) itibariyle 'demokratik', 'anayasal' veya 'sosyalistçe' oluşlarını da dahil ediyoruz.*¹⁴

Yazarlar yönlenimleri üç başlık altında topluyorlar:

1) Bilmeye/tanımaya bağı yönlenim – ki siyasal sistem hakkında bilgi ve inançla, bunun input ve outputlarını bilme kastediliyor.

2) Duygusal/cazibesine kapılınmış yönlenim – ki siyasal sistemin şahsiyetleri, rolleri ve gösterimlerine duygusal bağlanım kastediliyor.

3) Değerdendirmeye bağı yönlenim – ki siyasal nesnelere hakkında hisler ve enformasyonlarla elde edilmiş yargılar ve fikirler kastediliyor.¹⁵

Yazarlar, bireysel yönlenim konusunda ne demek istediklerini belirli bir 3x4 matrisiyle açıklıyorlar. Şöyle:

1) Ulus'u, genel terimlerle onun siyasal sistemi, tarihi, çapı, yerleşimi, gücü, anayasal özellikleri ve benzerleri hakkında kişi ne gibi bilgilere sahip? Bu sistematik özelliklere karşı hisleri ne? Bunlar hakkındaki az ya da çok dikkate alınmış fikirleri/görüşleri neler?

2) Yapılar ve roller ile değışik siyasal elitler ve siyaset yapıcılığın yukarı akımı içinde yer alan siyasal öneriler hakkında ne gibi bilgilere sahip? Bu yapılar, önderler ve siyasi öneriler hakkında ne gibi hisler beslemekte?

3) Bu süreçlere bağı olarak yukarıdan aşağıya akmakta olan siyasal uygulamalar, yapılar, bireyler ve kararlar

hakkında ne gibi bilgileri var? Bunlar hakkındaki görüş ve duyuşları nelerdir?

4) Kendi siyasal sisteminin bir üyesi olarak kendisini nasıl algılamakta? Etkili olabilmek için stratejiler, uymak zorunda olduğu yükümlülükler, güçler ve sahip olduğu haklar hakkında ne biliyor? Kapasiteleri hakkında ne hissediyor? Siyasal yargılar ve görüşlerini formüle ederken hangi katılım normlarını ya da performansını kullanıyor ve işaretliyor?¹⁶

Yazarlar, bundan sonra yine sırasıyla üç tip oluşumdan söz ediyorlar:

1) Cemaatçi Siyasal Kültür – ki dar görüşlü ya da “cemaat” görüşlü, bunun dışına çıkmayan Siyasal Kültür olarak nitelendikleri bu birinci gruba Afrika aşiret toplumlarını ve ilginçtir, Rustow’un bulgularına dayanarak Osmanlı Devleti’ni katıyorlar. Ama bunun aşırı bir örnek olduğunu, kendilerinin “saf” Cemaatçilik’i kastettiklerini vurguluyorlar. Gerçekte Gana ve Nijerya esas örnekleri oluyor. Cemaatçi Siyasal Kültür’ün duygusal ve normatif olduğunu, bilgisel olmadığını söylüyorlar.

2) Uyruk(sal) Siyasal Kültür – ki bu kategoriye girenlerin, ülkedeki siyasal sistemden ve onun hükümet otoritesinden tam haberdar oldukları, bunun lehinde ve/veya aleyhinde görüşler besleyebildikleri belirtiliyor. Örneğin bir Fransız Kralcısının (Fransada Kralcı parti var ve adayları Başkanlık seçimine katılıyor. Son seçimlerde aday Paris Kontuydu –A.A.) ülkedeki demokratik kurumların varlığından haberdar olmasına rağmen bunları esasta yasal saymayışını gösteriyorlar.

3) Katılım(cı) Siyasal Kültür – ki bunların daha çok “activism-eylemcilik” yanlısı bireyler oldukları, şu ya da bu sınıfın olduğu varsayılan görüşleri benimseyerek, bu rollere uygun davranışlar ortaya koydukları gösteriliyor.¹⁷

Yazarlar, daha sonra, ünlü ve Batıda pek sevilen ve tutulan “Mikro ve Makro Siyaset” kavramlarını ele alıyorlar. Ve kendi Siyasal Kültür kavrayışlarının “mikro ve makro siyasetler arasındaki birleştirici halka”¹⁸ olduğunu belirtiyorlar. Kendi Siyasal Kültür anlayışlarına uygun, yukarda belirttiğimiz sınıflandırma yaklaşımıyla ele aldıkları beş ülke şunlardır: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, İtalya ve Meksika. Bu ülkeleri “Karşılaştırmalı” olarak ele alıyorlar. Niçin bu ülkeleri seçtiklerini ise şöyle açıklıyorlar:

“ABD ve İngiltere bir uçtadırlar. Bunlar göreceli olarak demokratik yönetim deneylerinde başarılı olmuş ülkelerdir.¹⁹ İtalya ve Meksika ise, geçiş dönemi siyasal sistemleri olan daha az gelişmiş toplumlardır.”²⁰

Almond-Verba ikilisinin “Siyasal Kültüre Bir Yaklaşım” konulu incelemelerinden sonra, şimdi de özellikle Verba tarafından yaygınlaştırılmış olan “Karşılaştırmalı Siyasal Kültür”²¹ kavrayışı üzerinde duralım. Bundan sonra da Lucian W. Pye’in, “Siyasal Kültür ve Siyasal Gelişim” başlıklı tebliği üzerinde duracağız. Dankwart A. Rustow’un, Türkiyede bazı çevrelerce pek benimsenmiş olan “Türkiye: Geleneğin Çağdaşlaşması”²² başlıklı incelemesiyle Dodd’un, bölümün başında sözünü ettiğimiz kitabından diğerleriyle birlikte yeri geldikçe söz edeceğiz.

Verba, “Karşılaştırmalı Siyasal Kültür” tebliğinde biraz daha değişik bir yaklaşım deniyor. Örneğin, “Bir toplumun

siyasal kültürü, deneyimsel inançlar, ifadelendirici semboller ve siyasal eylemin yer aldığı konumu tanımlayan değerlerden oluşur. O (Siyasal Kültür) siyasallığa öznel (subjective) yönlenimi sağlar. Siyasal Kültür, siyasetin birçok veçhesinden sadece biridir”²³ diyor. Ve ilginç bir yorumu giriyor: “Siyasal Kültür incelemeleri yeni değildir. (...) Montesquieu, Tocqueville ve Bagehot’un siyasal kültüre katkıları olduğu söylenebilir, hatta bu tür –siyasal kültür– sorunlarıyla Eski Yunan’da bile ilgilenilmekteydi denebilir.”²⁴ Daha sonra Siyasal Kültür araştırmasının bir ulusun siyasal tarihine yeni bir perspektif verebileceğini ekliyor.²⁵

Nedir ki, Verba’nın bu tebliği Siyasal Kültür’ün gerçekte ne olduğu hakkında bir önceki ortak kitaptan daha açıklayıcıdır. Şöyle ki, diğer kitapta, hemen hemen her üç beş sayfada yeni bir tanımlı vardır Siyasal Kültür’ün. Bu çalışmada da, aşağı yukarı öyledir. Hemen her sayfa, Siyasal Kültür’ün yinelenen tanımlarıyla açılmaktadır. Bunlardan biri de şu:

“Siyasal Kültür terimini kullanırken gerçekte tam olarak neye fokus ediyoruz? Siyasal Kültür resmi ya da gayriresmi siyasal etkileşim yapılarına tekabül etmiyor: Yani, hükümetlere, siyasi partilere, baskı gruplarına ya da hiziplere atfı yapmıyor. Aynı şekilde siyasal aktörlere –kimin kime ne dediğine, kimin kimi nasıl etkilediğine, kimin kime oy verdiği– atıflar yapmıyor. Bizim kullandığımız anlamıyla siyasal kültür, siyasal etkileşim ve siyasal kurumların veçheleri hakkındaki inançlar dizinine tekabül ediyor. O (Siyasal Kültür) siyaset dünyasında neler olup bittiğine değil, insanların bu olup bitenler hakkında nasıl inançlar beslediklerine tekabül ediyor.”²⁶